

ادبیات عمرانیہ و سیاسی

ہفتہ لقی سیاسی ، ادبی ، علمی غزتہ در

جلد : ۵

سنہ : ۲ ۵ محرم ۱۳۳۷ جمعه ايرتسی ۱۲ آشرین اولہ ۱۹۱۸ نومرو — ۸۹

اسلامیت مانع ترقیمیدر ؟

(۸۸ نومرو لی نسخہ مژدن مابند)

بیوک برتصالب اقوام وقوع بولدی ، اسلام لاپورتوارنده قوملر بالکمیا قارشیدرلدی . آره یه قان علاقہ سیله دکل فکر واعتقاد ، غایه وحس اتحادیله تشکل ایتش یرمات کلدی . ایشته موسیو . آرنه ست ره نان بوانقلابات خالقہ بی کورہ بیور . اللہہ تاند اولانی اللہہ ، قیصرہ تاند اولانی قیصرہ ویر مآلندہ کی حدیث میسوی بہ استناداً رہ نان باطنی ایلہ جسمانی بی آییرمق اعتباریله مسیح مفروضہ بیوک بر معجزہ عطف ایدیور . جسمانی بی باطنیدن آییران ابتدا مسیح مفروض اولمش . بناء عالیہ جسمانی ایلہ باطنی قارشیدیران محمد ؛ رہ نانیجہ برمرئجہدر ؛ عیسائیک بو بیوک اثرینہ قارشیکلشدز . ایشته بروکا بناء درکہ دنیائیک ہر برنده اسلامیت انحطاطہ اوغریور . . . حسیات دینیہ دن کلباً مجرد ایدرک سولہ یلم کہ باطن اساساً مادہ نام وجود اولدیفندن آریابند اولمق شیمہ جدیت ایلہ قابل تألیف اولہ مانہ . اصل الاصول مسئلہ جسمانیہ در ، مادیہ در ، حقیقہ در . باطنیات مسئلہ مدہشہ طاقبتی اولانیجہ عربیانافی ایلہ تلقین وتعلیم ایتماکک ایچون اہلی طرفندن استیجساناً قبول اولونمشدر . تکرار ایدہلم اصل ، دنیادر . محمدانی بردنیا دینی تدوین ایتمشدر . مفروض میسی ایسہ آنی ترک ایلہ سماوات مخیلاہ بالکشا اولمشدر . بناء عالیہ باطنی ایلہ جسمانی بی تفریقہ رہ نانیجہ کوردیکی معجزہ . اگر صحیح ایسہ براستدر اجدق بشقہ برشہ دکلدز . اوت ! اسلامیت ہم بردن ، ہم دہ برحات جسمانیہ واجتماعیہ . یعنی برملیت کونیہ در ، علائق عرقیہ نیک فوقندہ براخوت بشریہ در . لکن مع التأسف یا کاش آکلاشامشدز . بوجہتہر اسلامیتلہ دنی محاکمہ ، ابن رشد فلسفہ سنہ کوزل و بیوک بر جلد حصر ایدن مؤرخیک مظهر تنبعی اولہ مامشدز .

اوجنچی ماده قوبانده قوبان نهری حدود اعتبار اولمغله ذکر اولنان دولت ایپراطوریه نهر مذبورک برویاقه سنده یعنی نهر قوبان وقره دکر بیننده متمکن اولان طوائف قاتاردن دخی کفیده ایدر اشبو سندک کرک شوکتلو کرامتلو عدالتلو مرحمتلو ولی نعمتمن افندمن پادشاهمن حضرتلرینک طرف هایلرندن وکرک حشمتلو مکتلو بالمام روسیه لولرک پادشاه وایمپراطوریمچه سی جنابلری طرفندن کندی امضالریله ووجه معتاد اوزره محرر علماً تصدیقنامه لر ایله تأیید و تصدیق و ذکر اولنان تصدیقنامه لر اشبو سندک هقدی کونندن درت آی طرفنده و ممکن اولور ایسه دخی مقدم قسططیه ده مبادله اولمق اوزره قرار ویریلوب جانین صرخصلری مفاهیم و مضامینی موافق و مطابق ایکی نسخه سی ترتیب و ترقیم ایدوب کندی امضالرمز و مهرلرمز ایله ختم و عهیدر ایلوب بینمده مبادله ایلشدر . آیینلی قواق تنقیحنامه سی تمقیب ایدن اشبو معاهده یی طرف دولت علیه دن آپودان دریا وانا طولی قاضیه سکرلکی پاه سیله سابقاً استانبول قاضیه یی ورئیس الکتاب افندیلر وایمپراطوریمچه نامه ده استانبول سفیری یافوده برلجافوف طرفلرندن امضا قلمشدر (۱۱۹۸)

محمد زکی

استانبولده بر مجله نك صباح لوحه لری

تا اوزاقلرده . سورلره یاقین استانبولک متروک ، سفالتنا ، ظلمت فزا ، حیاتسز ، دار برسوقاغی
ایکری وچامورلو طاشلر آراسنده یاغموردن بریکمش کیرلی متفسخ مولردن ؛ صوگ بهار کونشک
تولکون حرارتیه نجر ایدن متعفن بر رابحه یوکسله رک جوارنده کی مائل انهدام - کهنه اولرک رنگسز
و صریض جبهه لرنده علیل کوزلر کی قرا طاق چوقورلردن عبارت نجره لری بولاتیق برغو طبقه سی
ستر ایدیور ، . صباح ایرکن . . . کونش آفاق ، هنوز بر ستره صفت چکمش ، دونوق متورم مبیکی
برچهره ایله یوکسه لیور . . . سیاه وغمکین اولر . بوتون سکنه سفالت ، حاوا قساوتیه برابر
دهرین ، مزعج برنوم توکل اچنده خوابیده . . . اطراف وجوار مقبری بر سگونه مسفرق . . .
برآز ایلرده یاز کونشک نشئه دار حرارتیه ایکی آلیق بر حیات ترانهدار یاشادقین صوکر ایاورولرله
برابر هجرت ایدن قوشلرک تنها بر اقدقلری مبهوت و بریشان بر دیوارک انقض یز سرده سی . . . بومعنا سز
طاش بیغنی آراسنده یتیشن وحشی بر ایکی اوت پارچه سی . حیات بشرک مشکین ، ذلیل و نهایتسز
احتیاجلرینه صانکه برخنده خضارتله بسم ایدیور . . . مسجدک کوشه سنده کی مدرسه نك دار
نجره لرنده تتره یین باغ قندیللرینک صولوق ضیالری سونه رک برقچ صولفون چهره لی . بیاض صاریقلی
کجیلر هر صباحک مکرر ویکنسق اعتیادیه شادروانده طویلانیکن بیاض و قیویرجق باغلی صاچلری
اوزون ، مبذول صاقانه قاریشان ، ینه اوزون بیاض قاشلری آراسنده حیاتک هیچ بر حرصی اچون
بارلاماش دونوق ماوی کوزلری سچیلن تکه نك دوریشی جانسز سیکرلری ، جامد روحیه شادروانده کی

طابینه التحاق ایدیور... او، هرکون تکه تکه تیوسی اوکنده کی حصار اسکله نیک اوزرنده جامد و طالعین هیئتله صانکه برهیکل یاس وفتوردور... مناره لک عاملرینی صاقلایان سیسلر یواش یواش چکیلیور... برآز صوکرآ متضرع و نیاز کار برلن آخروی پر خشوع انقه لرله بومتوکل و قناعتکار قابله بروعه نجات عقبا برتسلی امید فردا سربور... شمدی اولرک فرسوده دوشمه لری فجیردایور، سفاکندیده قبولر آیدنلرله آچیلیور، قیرصقاللی بللری بوکوک صبرلی و نورانی اختیارلر محترز خطرلرله محله نیک مسجدینه شتاب ایدیور... آقشامک بیک رنگلی محن و مشاققه رغماً صبح اوپقوسنی ده فدا ایدن قادینلر بیاض و تمیز اورنولرله ایالتی روحلرینی کبریا به آچش بولونیورلر... برآز صوکرآ نماز بتیور... جامعه کیدنلر یوزلرنده برامید دیندارانه ایله عودت ایدیورلر... بینه هرطرف رنگسز و سسبز... اوزاقدن صباغک ایلاک صابجیلرینک، صوت... صوت دیهن مغموم و فاصله دار صدلری بوغوق بوغوق عکس ایدهرک سکون آراسنده آرپرکن قابولرک بری آر لایور... صاری، قانسز بر بشره نیک احاطه ایدیکی وریدلری قبارمش قدید برال اوزاقدن قلابی سیلنمش برقاب اوزاتیور... یوقاردن بی محال صدری خیرپالایان اوکسور و کوری دوبولان مایون طوروننک اوکونکی غدا سنی آلیرکن، چیللاق آیاقلرنده کی قافونیه لک مطرد طایقردیلرله صباغ قهوه سینه اشتراک ایتک اوزره کان قومشو تیزه نیک و آلارینه جواب ویربیور.

— قیر باجی هرمنه منلا نفس ایتدکدن صوکرآ، قرق بر بوجوق بوکیجه راحت اوپودی... صوکرآ چنله چزدیکی نوز درهملک اشارتلیک هنوز نتیجه سنی کورمه مکدن متولد اندیشه سنی کتم ایدمه بن سودحینک انظار اشتباهی قارشیسنده، بوتون عظیات وجه سنیکن تبارزلرینی کوستره ن بوروشوق دری غلظتله تفصص ایدهرک دیشسز آفرندن خوردانیوردی.

— آی باشنه! آی باشنه...

سودحیلری تعقیب ایدن صبح صابجیلرینک سسلری اهنکسز، وزدن غممه لر یاپارکن محله ده ارتق حیات ابرلری باشلا بور... مسجدک یاننده کی مکتبه کیدن چوجوقلر: کیمسی بقیه نومک ویردیکی رخاوتله سرسم. کیمسی کونده لکنی آلامامقدن متولد محزون، دیکرلری قافله نیک فلقه لرینه ایجا، قز بلجق دکنکار بیک حرصلی و تپیدکار ضرته لر رغماً فرار پلانی حاضر لامفله متلاشی، کیمسی شکانه اسدا و قور کاه قایدراق خطوطنی چیزرک، کاه چشمه دن ایکی قووا صوبی صاللانیه صاللانیه کتیرن، دوقومه دونه قدر اتکاری بلند طوپلانمش آخرتاک قیزه طاش آتهرق، یاخود متوازن و مقفا شتوم ایله بربرینک فسلرینی قاهره قافله قافله مکتب آلولسند برایشورلر و خواجه نیک کورله بن صدای خستینیه ایجری کیریورلر...

ردن علامه ده روقمه شبوع بولوبور، چیمه از سوقاغک ایچنده چوکش برآرک سقف خرابنده اک مؤلم برالاش ترسم ایدیور، آرا صیره هیچقیر یقلر، ماملر، کره لر، قفانلر فیشقیریور... سوقاقده تنبل و متجسس دولاشان برایکی قومشو فصیلتیلرله قونوشیور.

— تحصیلدارلک اونده نه اولدی؟

— نه اوله جق؟ اوغلاری سزله عمر اولدی... برخسته اق اسمی اوبدوردیلر... طاغیر کی دایقانی هکیملرک قربانی کیتدی...

— واه زوالی دما بوسه لازم چقمشیدی ! . . . طالعز آنا ، بابا اولادلرینک اکمکنی
یمکه حاضرلارین مزارینی قازیورلر ! . . . دتیا بویاهو .
محلہ نیک امامی ، بکجیسی اوکونکی حاسلاتدن متولد بر سرور صفیل چهره لرندہ صیتیرکن
بروضع دیندارانه ایله بدبخت تولونک صوک احتیاجلرینی ساکت وطیبی حرکتلرله اوآشیان ملاله
طاشیورلر

قهوه ده محلہ کتجلرینک شقالرینه مغلوب کورنمک ایستهمین ، پنجه فرنک کوملکی ، یگی لباسیله
مفرور یوردون آشی بویالی آوه کوکی کیره جک کنج ، فینه کیجه صنگ طربناک یوردغیرنافته رغماً ایری
راستقلی قاشلرینک اوستندہ کی صاری غار بویامه خطوزندہ بردمت سنبلا المارندہ کی ذیللی ماشه لک
شقیرتیلرینه اویارق حالا رقص ایدن چمکنک قارشیدندہ ، تاج ویایشیدیرمالری کثیره جک اولان
یاغلمچی به انتظار ایدن محجرب کابینہ ، قوتوق مراصمنه حاضرلانیوردی . . .

نیمه محی الدین

[کوستاو لوبون] ک آثارندن :

فرانسه اختلالی و روحیات انقلابات

مورخین متاخره ترددلری نه نقطه دور ؟ — مختلف مسالک لری ایضاح ایتدیکن
مورخلر ، مدافع و یا مخالف اولدقلری مطالعات حینده یک قطعی و بشید داورانه رق حقایق احوالی
تعمیق و تفحصه سعی اولمیلر . بناء علیه زمانمزدہ اختلاف علمی برصورندہ تقبی لزومی یواش یواش
حسن اولمغه باشلادی . معاصر مورخلر بحق نرند اظهار ایدیورلر . بحالت ذهنیه ، مؤلفلر آرمندہ
تعمیم اتمکده در . مثلامؤلفلردن [هانتو] ، اختلاف لزومنه قائل و مدیحه خورانی اولدیغی حالده حصوله
کتیردکی نتایجک یک عالی به مال اولوب اولمییقی سؤالی ایران و جواب اعطایندہ قاریخده دما چوق
زمان تردد ایدہ جکفی علاوه ایدیور .
[مادلن] ، اختلاف حینده قلمه آیدیغی صوک ارنده یورد غایت صریح برصورند کوزه
چارپیور .

فرانسه اختلالی حینده افکار اسلامک نه ندر تحولاته اوغراء یغنی ایجه آکلامق انچون صوک
زمانلرده ایک حار اختلاف مدافعلرینک آثارنی ندرقی اتمیلر . و قتیله مؤلفلر اختلاف شدائیغی بر
مدافعه حائیه افراغ ایله معذور کوسترمکه جانبش برکن شمس بالکربعض اسباب مخففه سردیلها کتفا
اتمکده درلر . (ده بی دور) و (نولار) ک مکتبلر ، مختصر ص ارمان اوزر ، تألیف ایتکلری اثرلک
مندرجانی براد طامنه مقنع بر دلیل تشکیل ایدر .